

فرهنگ لغات و اصطلاحات پرودنتولوژی

مترجمین :

دکتر محمد کتابی**

دکتر امید مقدس*

ویراستار علمی :

دکتر امید مقدس

* رزیدنت رشته پرودنتیکس دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان
** استادیار بخش پرودنتیکس دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان

تقدیم به مروان پاك پدر و مادرم

به همسر و فرزندان دلبندم

به کلیه اساتید، کارمندان و دانشجویان دانشکده دندانپزشکی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان

به همه آنان که به من آموختند.

دکتر محمد کتابی

استادیار دانشکده دندانپزشکی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

تقدیم به پدر عزیزم

دوست و یار همیشگی

استاد مسلم پریودنتولوژی

دکتر حمید مقدس

تقدیم به جامعه علمی کشور عزیزمان، ایران

دکتر امید مقدس

رزیدنت سال آخر پریودنتیکس

بهار ۹۰

بسمه تعالی

برقراری ارتباطات علمی بدون شناخت، تسلط و نحوه کاربرد واژه‌های صحیح مقدور نیست. برای ارتقاء سطح آگاهی و احاطه کامل به مسائل موجود در زمینه‌های علمی مختلف همواره نیاز به منابع صحیح و اصولی مورد نظر می‌باشد. پرودنتولوژی علمی است که بر روی انساج نگهدارنده دندان‌ها در حالت سلامت و بیماری مطالعه کرده و در ارتباط با تشخیص و درمان بیماری‌های درگیر کننده انساج پرودنتال صحبت می‌کند. سال‌ها در کشور چین کمبودی در رشته پرودنتولوژی وجود داشت و محققین و دانشجویان برای برقراری ارتباط علمی از منابع متفرقه و گاه نادرست استفاده می‌کردند. اولین بار دکتر حمید مقدس استاد رشته پرودونتیکس دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی فرهنگ لغاتی را در این زمینه در سال ۱۳۷۰ ارائه کرد. اکنون بعد از گذشت حدود ۲۰ سال ویرایش جدیدی از فرهنگ لغات و اصطلاحات پرودنتولوژی به صورت جامع‌تر تهیه گردیده و امید است تهیه و تنظیم این مجموعه کمکی هر چند ناچیز در مرتفع نمودن مشکلات کاربردی مفاهیم در این رشته باشد و با ارائه هر چه بیشتر چنین آثاری کتابخانه‌های کشور عزیزمان مملو از منابع فارسی گردیده تا از این طریق گامی در جهت خودکفایی کشور برداشته شود. بر خود می‌دانم که از حمایت‌های بی‌شائبه استاد عزیزم جناب آقای دکتر محمد کتابی ریاست محترم دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان نهایت تشکر را داشته باشم. همچنین از زحمات سرکار خانم راشتی یغمایی مدیریت محترم کتابخانه و سرکار خانم رضوان حیدری دانشکده سپاسگزاری می‌نمایم.

دکتر امید مقدس

زمستان ۸۹

A a

Aberrant

متفاوت از فرم ، شکل ، محل یا دوره معمول و طبیعی، غیر طبیعی ، نابجا

Abfraction

سایش سطوح سرویکال دندان به علت نیروهای اکلوژالی
به *Erosion* و *Abrasion* مراجعه شود.

Abrasion

از دست رفتن جزء یا ساختار به دنبال پروسه مکانیکی غیر طبیعی. مانند : سایش های سرویکال دندانی و لتهای در
اثر روش های غلط مسواک زدن.

Abscess

تجمع موضعی اگزودای چرکی در حفره‌ای که در اثر از دست رفتن یکپارچگی بافت ایجاد شده است.

Acute A.

آبسه حاد- آبسه شکل گرفته طی یک زمان کوتاه که با التهاب موضعی و درد همراه می باشد.

Chronic A.

۱. آبسه ای با روند تشکیل آهسته و حداقل علائم التهابی (آبسه مزمن) ۲.تجمع طولانی مدت اگزودای چرکی .
می تواند به دنبال آبسه حاد اتفاق افتد.
به *Residual Abscess* مراجعه شود.

Apical A.

وضعیت التهابی با مشخصه شکل گیری اگزودای چرکی در گیر کننده پالپ دندان و بافت های احاطه کننده
آپکس دندان.

Gingival A.

عفونت چرکی موضعی درگیر کننده مارژین لثه یا پابی بین دندانی

Pericoronal A.

عفونت چرکی موضعی در بافت های احاطه کننده تاج دندان نیمه روئیده

Periodontal A.(Parietal A.)

التهاب چرکی موضعی در بافت های پریدنتال که آبسه جانبی پرودنتال نیز نامیده می شود.

Pulpal A.

التهاب پالپ دندان با مشخصه شکل گیری آگزودای چرکی

Residual A.

آبسه شکل گرفته در اثر بقایای پروسه التهابی موجود از قبل

Wandering A.

آبسه ای که در آن آگزودای چرکی به علت کاهش مقاومت بافتی جریان یافته و در یک نقطه دورتر تخلیه می گردد.

Absorption

۱- مسیر ورود یک ماده به داخل ماده ای دیگر ۲- مسیر مایعات یا مواد در بین بافت ها (جذب) ۳- رقیق شدن و کاهش انرژی تابشی در زمان عبور از مواد

Abutment

دندان، ریشه و یا ایمپلنت که جهت ساپورت یا تکیه گاه پروتز ثابت یا متحرک استفاده می شود.

Intermediate A.

اباتمنت قرار گرفته بین بقیه اباتمنت ها

Acantholysis

از بین رفتن اتصالات بین سلولی در لایه سلول های خاردار اپی تلیوم مطبق سنگفرشی (به طور کلاسیک در پمفیگوس ولگاریس حین شکل گیری وزیکول و بول دیده می شود.)

Acanthosis

هایپر پلازی لایه سلول های خاردار اپی تلیوم سنگفرشی مطبق که منجر به افزایش ضخامت رت ریبج ها و یا پهن شدن لایه خاردار می گردد.

Acatalsia (Acatalsemia)

نقص و کمبود آنزیم کاتالاز در بافت ها و خون که گاهی منجر به زخم های دهانی و تخریب استخوان آلوئولار می گردد.

Accretion

تجمع مواد با منشأ خارجی مانند پلاک، ماتریا آلبا و جرم در سطح دندان

Acellular

فاقد سلول

Ache

هرگونه درد مبهم و ادامه دار . به نظر می رسد که تظاهر سایکولوژیک ایمپالس های فیبرهای C (با سرعت آهسته و غیر میلینه) با منشأ خارجی از CNS باشند.

Acquired

غیر مادرزادی، اکتسابی در زمان بعد از تولد. مانند: سندرم نقص ایمنی اکتسابی به AIDS مراجعه شود.

Acquired Centric

به Centric Occlusion مراجعه شود.

Acquired Immune Deficiency Syndrome

به AIDS مراجعه شود.

Aggrigatibacter Actinomycetum Comitans

راد کوچک گرم منفی بی هوازی اختیاری بی حرکت که در پلاک مارژینال و زیرلته ای یافت می شود. پاتوژن پرودنتال بوده که در برخی از فرم های پرودنتیت وجود دارد و در اغلب موارد در ارتباط با پرودنتیت مهاجم می باشد.

Actinomyces Israelii

باسیل گرم مثبت، بی هوازی، بی حرکت، بدون اسپور و اسیدفاست منفی می باشد که تمایل به رشد به صورت فیلامنت های شاخه دار را در بافت دارد. از انواع کومانسال بوده که به صورت صلح آمیز در بدن میزبان هستند، اما در شرایط خاص به صورت پاتوژن های فرصت طلب عمل کرده و در عفونت های بافت نرم و دندانانی درگیر می شوند.

Actinomyces Naeslundii

باکتری گرم مثبت بی هوازی، بدون حرکت که بویژه روی زبان کلونیزه می شود. همچنین قابلیت کلونیزه شدن در محیط دهان را قبل از رویش دندان ها دارد.

Actinomyces Viscosus

باکتری چند شکلی فیلامنت دار، بی هوازی اختیاری، گرم مثبت و بدون حرکت است که فیلامنت های شاخه داری ایجاد می کند. این میکروفلور اندوژن در محیط دهان انسان و دیگر حیوانات کلونیزه شده و با ژنویت، پرودنتیت و پوسیدگی های ریشه مرتبط است.

Actinomycosis

عفونت کلینیکی ایجاد شده با گونه های اکتینومیسس. شکل گیری آبه توسط این گونه شایع بوده و در انواع سرویکوفاسیال بیماری معمولاً در ناژ آبه به سطح پوست صورت می گیرد.

Acute

حاد، شدید. اشاره به بروز دوره ناگهانی و سریع بیماری دارد.

Acute Necrotizing Ulcerative Gingivitis (ANUG)

به Necrotizing Ulcerative , Gingivitis مراجعه شود.

Acute Necrotizing Ulcerative Periodontitis (ANUP)

به Necrotizing Ulcerative , Periodontitis مراجعه شود.

Acyclovir

یک نوکلئوزید پورینی حلقوی سنتتیک با فعالیت ضد ویروسی انتخابی علیه بسیاری از هرپس ویروس ها

Adenitis

التهاب گره یا غده لنفاوی

Adenopathy

افزایش اندازه پاتولوژیک غدد به ویژه غدد لنفی

Adenovirus

یک ویروس DNA دار با اندازه ۹۰-۸۰ نانومتر. این ویروس در انسان منجر به بیماری تنفسی و کوئزکتیویت می شود. این دسته ویروسی حداقل ۳۱ سروتیپ داشته و می توانند بر اساس توانایی در ایجاد سرطان به سه گروه تقسیم شوند.

Adherence

عمل یا کیفیت یکی کردن دو یا چند سطح یا قطعه، چسبیدن

Adhesion

خاصیت باقی ماندن در تماس نزدیک: جاذبه مولکولی موجود بین سطوح اجسام در تماس با هم

Adjustment Occlusal

به قسمت *Occlusal Adjustment* مراجعه شود.

Adjunctive treatment

روش های درمانی اضافی و کمکی. در پریدنتیکس به روش های به غیر از جرمگیری و تسطیح سطح ریشه و درمان جراحی گفته می شود. مانند: کموتراپی، اکلوزال تراپی و درمان های رستوریتیو.

Adsorption

اتصال یک جسم به سطح یا یک جسم دیگر

Aerobe

میکروارگانیسمی که در حضور اکسیژن رشد کرده و زندگی می کند، هوازی

Aerobic

وضعیت محیطی که شامل سطوح اکسیژن مشابه اتمسفر باشد. در کتب مرجع به میکروارگانیسم هایی که قادرند در شرایط یاد شده رشد کنند گفته می شود. به *Facultative* مراجعه شود.

Agranulocytosis (Granulocytopenia)

کاهش پاتولوژیک در تعداد گرانولوسیت های در گردش (نوتوفیل ها، ائوزینوفیل ها و بازوفیل ها)

AIDS (Aquired Immuno Deficiency Syndrome)

سندرومی که به علت کاهش پیشرونده در عملکرد سیستم ایمنی اتفاق می‌افتد. این سندروم ممکن است علت وضعیت‌های فرصت طلب، و خیم و حتی کشنده ای باشد که شامل: سارکوم کاپوسی، پنومونی پنوموسیستیس کارینی، و غیره هستند. ضایعات دهانی ممکن است شامل NUG، NUP، LGE، کاندیدیاز، لکوپلاکیای مودار، هر پس سیمپلکس و پریدنتیت سریع پیشرونده باشند.

Allele

یکی از دو یا تعداد بیشتر ژنی که ممکن است لوکوس مشابهی از یک کروموزوم مشخص را اشغال کرده باشند.

Allergen

ماده ای که توانایی تولید آلرژی و ازدیاد حساسیت را داراست.

Allergy

واکنش تغییر یافته یک فرد حساس در اثر مواجهه با یک آلرژن

Allograft

به قسمت *Graft, Allograft* مراجعه شود.

Alveolar Crest

کرونالی ترین قسمت زائده آلوئولار

Alveolar Crest Fiber

به قسمت *Fiber, Principal* مراجعه شود.

Alveolar Mucosa

به قسمت *Mucosa, Alveolar* مراجعه شود.

Alveolectomy

برداشتن قسمتی از زائده آلوئول که معمولاً جهت رسیدن به یک کانتر قابل قبول در ریج جهت آماده سازی برای دنچر یا گذاشتن ایمپلنت صورت می‌گیرد.

Alveolus

حفره‌ای در استخوان که دندان به واسطه لیگامان پریدنتال به آن چسبیده است.

Amino Glycosides

گروهی از آنتی بیوتیک‌ها هستند که به طور معمول به صورت سینر جیستیک با پنی سیلین به کار می‌روند (استرپتومايسين، جنتامايسين و تویرامایسین).

Amputation, Root

قطع ریشه از دندانی که قرار است آن دندان در دهان باقی بماند.

Anaerobe

میکروارگانیزی که می‌تواند بدون اکسیژن زنده بماند، بی‌هوازی

Anaerobic

به میکروارگانیسم هایی گفته می شود که می توانند بدون اکسیژن به رشد و بقا خود ادامه دهند.

Analgesia

عدم وجود حس ، برطرف شدن درد بدون کاهش سطح هوشیاری

Anaphylactic Shock

واکنش آلرژیک فوری، شدید و گاهی کشنده که معمولاً طی چند ثانیه یا دقیقه بعد از مواجهه با آنتی ژن اتفاق می افتد. این واکنش توسط هیستامین میانجی گری می شود.

Anaphylaxis

پاسخ ازدیاد حساسیت فوری به آنتی ژن به واسطه IgE و سلول های ماست ؛ که حتی ممکن است منجر به مرگ شود.

Anatomic Crown

به *Crown, Anatomic* مراجعه شود.

Anatomic Landmark

ساختار آناتومیکی کاملاً مشخص و قابل شناسایی که به عنوان نقطه مرجع مورد استفاده قرار می گیرد.

Anesthesia

از دست رفتن درک و حس به دنبال کاربرد ماده بی حسی برای انجام روش های تشخیصی و درمانی

Block A.

بی حسی موضعی تنه عصب

General A.

سرکوب CNS با استفاده از مواد بی حسی که با بروز همزمان هیپنوز، از دست رفتن حس درد و درجات متفاوتی از شل شدن عضلات شامل از دست رفتن رفلکس های حفاظتی حنجره ایجاد می شود.

Infiltration A.

بی حسی موضعی انتهای اعصاب

Local A.

از دست رفتن حس در یک ناحیه موضعی بدن بدون تأثیر مرکزی

Regional A.

از دست رفتن حس در یک ناحیه از بدن

Topical A.

اثر بی حسی ایجاد شده از طریق کاربرد عامل بی حسی در یک سطح

Angina Pectoris

درد سینه ای پاروگزینسمال با احساس خفگی و مرگ، که معمولاً در ارتباط با آنوکسی در میوکارد بوده و در اثر فعالیت یا هیجان ایجاد می شود.

Angular Cheilitis

به *Cheilitis, Angular* مراجعه شود.

Ankyloglossia (Tongue-Tie)

چسبندگی نسبی یا کامل زبان به کف دهان یا لثه لینگوال به علت فرنوم لینگوالی که به صورت غیر طبیعی کوتاه می‌باشد و در نتیجه باعث محدودیت حرکات زبان می‌گردد.

Ankylosis

مفصل = ایجاد اتصال استخوانی یا فیروتیک
دندان = اتصال دندان با استخوان

Anodontia

عدم وجود مادرزادی دندان
به *Oligodontia* مراجعه شود.

Anomaly

انحراف از فرم، شکل و نظم ساختاری طبیعی

Antagonist, Dental

دندانی در فک که با دندان مقابل خود در فک دیگر جفت می‌شود.

Anterior Guidance

تأثیر ایجاد شده روی حرکات مندیبل در اثر تماس دندان های قدامی فک بالا و پایین

Antibiotic

مولکول ها یا عوامل تولید شده توسط میکروارگانسیم ها که توانایی کشتن و یا جلوگیری از رشد بقیه ارگانسیم ها را دارا هستند.

Antibody

پروتئین های سرمی که در اثر واکنش با آنتی ژن ایجاد می‌شوند. آنها به طور اختصاصی با آنتی ژن باند شده و باعث خنثی شدن یا تسهیل این عمل می‌شوند.
به *Immunoglobulin* مراجعه شود.

Anticoagulant

هر عامل یا ماده ای که باعث مهار و یا جلوگیری از لخته شدن خون گردد.

Antigen

هر عاملی که توسط سیستم ایمنی، شناخته شده و منجر به تولید آنتی بادی گردد.

Antimicrobial Therapy

استفاده از عوامل اختصاصی جهت کنترل یا تخریب میکروارگانسیم ها؛ چه به صورت سیستمیک، چه به صورت اختصاصی

Antiseptic

عاملی که باعث مهار رشد و تکامل میکروارگانیسم ها می گردد.

Antispasmodic

عاملی که توانایی پیشگیری یا آزاد سازی اسپاسم های عضلانی یا تشنج را دارد.

Antrum

حفره یا فضا، به ویژه در یک استخوان
به *Sinus* مراجعه شود.

Maxillary A. (A. Of Highmore)

حفره پر از هوا در بدنه ماگزیلا که با اپی تلیوم تنفسی پوشیده شده و معمولاً در قسمت فوقانی ریشه های پره مولرها و مولرها قرار می گیرد و عموماً از ناحیه کانین - پره مولر به سمت خلف تا نواحی مولر و توبروزیته گسترش دارد. این حفره با مئاتوس میانی بینی در ارتباط است.

Aperture

دهانه ، روزنه

Apex, Tooth

انتهای آناتومیک ریشه دندان

Aphtha

زخم در مخاط دهان ، به چند آفت لغت *Aphthae* گفته می شود.

Herpetiform A.

آفت هایی که توسط خوشه هایی از زخم های کم عمق و متعدد در حفره دهان مشخص می شود و طبیعت به هم پیوسته ای دارد.

Major A.

آفت های راجعه ، بزرگ و اسکاردهنده که می توانند برای سال ها یا ماه ها باقی بمانند. در گذشته به آن *Periadeni* گفته می شد.

Minor A.

شایع ترین فرم آفت های راجعه می باشد که تحت عنوان *Canker Sore* نیز شناخته می شود. زخم های کم عمق ، دردناک ، بدون اسکار با حاشیه اریتماتوز بوده که به طور معمول در مخاط غیر کراتینیزه یافت می شوند.

Apical Curettage

به *Curettage, Apical* مراجعه شود.

Apicoectomy

قطع آپکس ریشه دندان به طریق جراحی

Aplastic

تکامل پیدا نکرده، شکل نگرفته

Apoptosis

مرگ سلولی از طریق قطعه قطعه شدن و تبدیل به اجزای باقیمانده در غشا که می توانند توسط سلول های دیگر فاگوسیته شوند.

Approximation

موقعیت نزدیک و مجاور دو یا چند قسمت. مانند: نزدیکی ریشه ها

Arachidonic Acid

یک اسید چرب ضروری ۲۰ کربنه شامل ۴ پیوند دوگانه (۵،۸،۱۱،۱۴ ایکوزاترانوئیک اسید) که بیش نیاز ایجاد پروستاگلاندین ها، پروستاگلین ها، ترومبوکسان ها و لکوترین ها می باشد

Arachnia Propionica

به *Propion Bacterium Propinus* مراجعه شود.

Arch, Dental

ساختاری انحنا دار با ترکیبی از دندان ها و ریج آلوئول (قوس دندانی)

Architecture

واژه ای در علم پرودنتیکس جهت توضیح شکل استخوان و یا لته

Physiologic A.

مفهومی از شکل استخوان و بافت نرم که شامل ساختار مثبت در بعد عمودی، عدم وجود لج و آگروستوز در کانتورهای باکال و لینگوال و وجود شیارهای بین ریشه ای می باشد.

Positive A.

زمانی که کرسٹ لته بین دندانی یا استخوان نسبت به مارژین های میدباکال و میدلینگوال کرونالی تر قرار گرفته است.

Reverse A.

زمانی که کرسٹ لته بین دندانی یا استخوان نسبت به مارژین های میدباکال و میدلینگوال اپیکالی قرار گرفته اند.

Arthralgia

درد در مفصل

Arthrography

ارزیابی رادیوگرافی مفصل به دنبال تزریق مواد رادیوپاک به داخل مفصل

Articulation

۱. رابطه تماس دندان های فک بالا و پایین در حرکات طرفی مندیبل ۲. اتصال یا تماس بین دو یا تعداد بیشتر استخوان ۳. اتصال استخوانی